

महाराष्ट्र शासन,
वित्त विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक टीआर १०६४/१०४६/अठरा
सचिवालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक १६ जुलै, १९६६

शासकीय कर्मचा-यांना सेवानिवृत्तीनंतर आल्या इच्छेनुसार कायम वास्तव्यासाठी गावी जाण्याकरिता कराव्या लागणा-या प्रवासासाठी प्रवासभत्ता देण्याविषयीचा प्रश्न गेले काही दिवस शासनाच्या विचाराधीन होता. महाराष्ट्र शासनाच्या प्रशासनिक नियंत्रणाखाली सेवानिवृत्त झालेल्या शासकीय कर्मचा-यांना शासनाने खाली नमूद केल्याप्रमाणे वेतनश्रेणीनुसार व शर्तीनुसार प्रवासभत्ता देण्याचे ठरवले आहे.

२. शासकीय कर्मचा-याला व त्याच्या कुटुंबियांना सेवानिवृत्तीनंतर तो नोकरी करित असलेल्या ठिकाणापासून त्याच्या स्वतःच्या गावी जाण्यासाठी व त्या गावी वैयक्तिक योजवस्तूच्या परिवहनासाठी पुढीलप्रमाणे प्रवासभत्ता अनुज्ञेय असेल :-

[अ] रेल्वे आणि/किंवा बोटीने केलेल्या प्रवासासाठी :- [१] मुंबई नागरी सेवा नियमांतील नियम ४२० मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे स्थानांतरण प्रवासभत्ताकरिता शासकीय कर्मचारी व त्याच्या कुटुंबियांच्या बाबतीत, शासकीय कर्मचारी निवृत्त होण्याच्या तारखेत ज्या पदावर काम करित होता त्या पदासाठी त्यास करासहित अनुज्ञेय असणारे प्रत्यक्ष माडे, मात्र या प्रवासासाठी त्यास कोणताही आनुषंगिक खर्च अनुज्ञेय असणार नाही.

[२] मुंबई नागरी सेवा नियम ४२० [२] एक [तीन] खाली अनुज्ञेय असलेला वैयक्तिक योजवस्तू परिवहनाचा प्रत्यक्ष खर्च.

[ब] सडकेने केलेल्या प्रवासासाठी :- [१] निवृत्त होण्याच्या तारखेत शासकीय कर्मचा-यास ज्या दराने भत्ता मिळाला असेल त्या दराने त्याच्या स्वतःसाठी एक, जर त्याजबरोबर त्याच्या कुटुंबातील एखादी व्यक्ती असेल तर त्यासाठी दुसरा, आणि जर एकाहून अधिक व्यक्ती त्याजबरोबर प्रवास करित असतील तर त्यासाठी तिसरा, याप्रमाणे सडक भत्ता मिळेल.

[२] मुंबई नागरी सेवा नियमांतील नियम ४२० [२] दोन ८२]

खाली अनुज्ञेय असलेला वैयक्तिक वाजवस्तू परिवहनाचा प्रत्यक्ष खर्च

[क] प्रवास अंशतः एका पद्धतीने व अंशतः इतर प्रकारे केला असल्यास त्यासाठी प्रवासभत्ता :- अशा प्रवासासाठी, वरील उप-परिच्छेद [अ] व [ब] हे अनुक्रमे येथवर लागू असतील तेथवर हा प्रवास भत्ता अनुज्ञेय असेल.

टीप. १ -- सेवानिवृत्तीपूर्वी जर शासकीय कर्मचा-याने मोटार किंवा अन्य वाहन ठेवले असेल तर ते वाहन नेण्याचा खर्च या नियमा-नुसार प्रतिपूर्तीयोग्य असणार नाही. परंतु वरील उप-परिच्छेद [अ] ते [क] मध्ये नमूद केलेले दर लागू करण्याकरिता त्याची मोटार किंवा अन्य वाहन हे वैयक्तिक वाजवस्तू असल्याचे समजण्यात येईल.

टीप. २ -- राहण्याच्या ठिकाणापासून रेल्वे स्थानकापर्यंत किंवा बस स्थानकापर्यंत अथवा रेल्वे किंवा बस स्थानकापासून राहण्याच्या ठिकाणापर्यंत केलेल्या प्रवासाबद्दल कोणताही सडक भत्ता अनुज्ञेय असणार नाही.

[ड] रेल्वेने किंवा आगबोटीने जोडलेल्या ठिकाणापर्यंत अधिका-याने जर स्वतःच्या मोटारीतून किंवा खाजगी मोटारीतून प्रवास केला त्याबद्दल प्रवास मध्ये -- हे प्रवास मध्ये उप-परिच्छेद [ब] अनुसार अनुज्ञेय असेल, परंतु उप-परिच्छेद [अ] अनुसार रेल्वेने/आगबोटीने केलेल्या प्रवासासाठी जो भत्ता अनुज्ञेय आहे त्या मर्यादेपर्यंतच हा भत्ता मिळेल.

३. ह्या सवलती खाली दिलेल्या शर्ती व अनुदेशात अधीन असतील:-

[१] प्रवासभत्त्याची गणना, शासकीय कर्मचारी शेवटी ज्या ठिकाणी काम करीत होता ते ठिकाण व त्याचे गांव यांमधील सर्वात जवळचा जो मार्ग असेल त्याच आधारावर करण्यात येईल. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्रमांक टीआरए/११६३/२७२६/पाय, दिनांक २२ ऑक्टोबर, १९६३, यानुसार शासकीय कर्मचा-याने रजाप्रवास सवलत घेण्याकरिता जे ठिकाण निश्चित केले असेल ते ठिकाण या आदेशाकरिताही त्याचे स्वग्राम म्हणून मानण्यात येईल. रजेच्या प्रवासकरिता सवलत घेण्यासाठी शासकीय कर्मचा-याने स्वग्राम म्हणून कोणतेही ठिकाण निश्चित केले असल्यास, त्याच्या सेवा पुरवठ्यात किंवा इतर सेवा नोंदीमध्ये त्याने जे ठिकाण निर्दिष्ट केले असेल ते व त्याचे "स्वग्राम" म्हणून मानण्यात येईल.

[२] स्वतःच्या गावाव्यतिरिक्त अन्य ठिकाणी कायम वास्तव्य करण्याचा त्याचा इरादा असेल तर त्यास त्या ठिकाणी जाण्यासाठी प्रवासाच्या सवलती दिल्या जातील. शासकीय कर्मचा-याला स्वग्रामी जाण्यासाठी जो प्रवासभत्ता अनुज्ञेय असेल किंवा प्रत्यक्ष जो प्रवासार्थ झाला असेल, त्या दोहोपैकी जो खर्च कमी असेल तो अशा प्रकरणात प्रवासभत्ता म्हणून दिला जाईल.

[३] शासकीय कर्मचा-याचे गावे भारताच्या बाहेर असेल व तो त्या ठिकाण सेवानिवृत्तीनंतर कायम वास्तव्य करू इच्छित असेल तर अशा प्रकरणी त्याला भारतीय हद्दीतील दराच्या सर्वात जवळच्या रेल्वे स्थानकापर्यंत प्रवासभत्ता दिला जाईल. शासकीय कर्मचार्याने जे विमानाने प्रवास करणार असेल तर, त्यास रेल्वे/सडक भत्त्याच्या नियमानुसार ज्या सवलती मिळतात त्याअन्वये त्यास स्वतःला किंवा त्याच्या कुटुंबियांना त्याच्या नोकरीच्या ठिकाणाच्या विमानतळापर्यंत जाण्यासाठी व त्याची वैयक्तिक योजवस्तू जवळच्या बंदरापर्यंत नेण्यासाठी प्रवासभत्ता मिळेल.

[४] ह्या सवलती स्थायी शासकीय कर्मचा-याला पूर्णसेवा निवृत्तिवेतनावर किंवा नियतसेवावधी निवृत्तिवेतनावर अथवा रुग्णता किंवा भ्रष्टाई, निवृत्तिवेतनावर सेवानिवृत्त झाल्यावर मिळतील. परंतु कर्मचा-याने आपल्या पदाचा राजीनामा दिला असल्यास, किंवा त्याला सेवेतून बंडखोर केले असल्यास, किंवा सेवेतून काढून टाकले असल्यास त्यास ह्या सवलती मिळणार नाहीत.

[५] ह्या सवलती नियतसेवावधीनंतर निवृत्त झालेल्या, रुग्णता वेतनास पात्र असलेल्या किंवा दुसरी नोकरी न देता सेवेतून कमी केलेल्या अध्यायी कर्मचा-यांस देखील मिळू शकतील. मात्र सेवानिवृत्तीच्या, रुग्णतेच्या किंवा सेवेतून काढून टाकण्याच्या सेवेबद्दल अशा कर्मचा-याची महाराष्ट्र शासनातील सेवा कमीत कमी दहा वर्षे असली पाहिजे.

[६] ही सवलत मिळण्यास पात्र असलेल्या शासकीय कर्मचा-याला सेवानिवृत्तिपूर्व रजेच्या किंवा नाकारलेल्या रजेच्या कालावधीत किंवा सेवानिवृत्त झाल्याच्या तारखासून सहा महिन्यांच्या अवधीत कोणत्याही वेळी ही सवलत घेता येईल.

शासकीय कर्मचा-याच्या कुटुंबियांपैकी कोणीही त्याच्याबरोबर जरी प्रत्यक्ष प्रवास केला नसेल, परंतु जर त्याने कर्मचा-याच्या प्रवासापूर्वी एक महिना आधी किंवा कर्मचा-याने प्रवासात प्रारंभ केल्याच्या तारखासून

त्याच्या नंतर सहा महिन्यांच्या आत प्रवास केला असेल तर ही सवलत मिळण्यासाठी त्यांनी शासकीय कर्म्या-यांबरोबर प्रवास केला असे समजण्यात येईल. तथापि, प्रत्येक प्रकरणातील विशेष परिस्थितीचा विचार करून, सचिवालयाने या शासकीय विभागांना ही कालमर्यादा एक वर्षापर्यंत वाढवता येईल.

वरील उप-परिच्छेदात उल्लेखिलेली कालमर्यादा, शासकीय कर्म्या-याच्या वैयक्तिक योजवस्तूच्या वाहतुकीच्या बाबतीतही लागू आहे.

[७] सेवानिवृत्तिपूर्व रजेवर असतांना किंवा सेवानिवृत्त झाल्याच्या तारखेपासून सहा महिन्यांच्या आत शासकीय कर्म्या-याची महाराष्ट्र शासनांच्या यंत्रणेखाली परत नेमणूक करण्यात आली तर त्याला, परत नोकरीवर घेतल्याचा कालावधी संपल्यानंतर सहा महिन्यांच्या आत या सवलतीचा फायदा घेता येईल.

[८] जर एखाद्या शासकीय कर्म्या-याने ह्या आदेशाखालील सवलत घेण्याच्या तारखेपूर्वी एक वर्षाच्या कालावधीत रजा प्रवासाची सवलत घेतली असेल, तर या आदेशाखाली अनुक्षेप असलेल्या प्रवासभत्त्याच्या रकमेतून रजाप्रवासाच्या सवलतीकरिता त्याला दिलेली रक्कम वजा केली जाईल. त्याचप्रमाणे जर शासकीय कर्म्या-याने सेवानिवृत्त झाल्यानंतर किंवा सेवानिवृत्तिपूर्व रजेवर असतांना किंवा नाकारलेल्या रजेच्या कालावधीत स्वग्रामी जाण्याकरिता केलेल्या एकमागीं प्रवासासाठी, रजाप्रवासाची सवलत घेतली असेल, तर त्याला रजाप्रवासाच्या सवलतीची दिलेली रक्कम या आदेशाखाली अनुक्षेप असलेल्या प्रवासभत्त्याच्या रकमेतून वजा करण्यात येईल. तथापि, जर शासकीय सेवेच्या निकडीकरिता त्याला, उपरोक्त कालावधीपूर्वी सवलत घेणे शक्य झाले नसेल तर, त्या शासकीय कर्म्या-याने वर निर्दिष्ट केलेल्या एका वर्षाच्या कालावधीत स्वतःसाठी घेतलेल्या रजाप्रवासाच्या रकमेची वजावट नियंत्रक अधिका-याच्या संमतीने सोडून देता येईल. तसेच, सेवा चालू असतांना रुग्णता आल्यास अशा प्रकरणात, नियंत्रक अधिका-याच्या स्वेच्छेनुसार ही वजावट देखील सोडून देता येईल.

४. या आदेशाखाली अनुक्षेप असलेल्या प्रवासभत्त्याची मागणी स्थानांतरण प्रवासभत्त्याच्या मागणीप्रमाणेच प्रवासभत्ता बिलांच्या नमुन्यावर करता येईल. जे अधिकारी नियंत्रक अधिकारी असतील अशा

अधिका-यांच्या मागण्या, त्यांच्या वरिष्ठ प्रशासकीय अधिका-यांकडून प्रतिसाधारित करण्यात याव्यात. या आदेशाखाली प्रवासभत्त्याची मागणी करण्याच्या बाबतीत, स्थानांतरण प्रवासभत्त्याची मागणी करताना आवश्यक असलेली प्रमाणपत्रेही दाखल करणे आवश्यक असेल.

या आदेशाखाली अनुज्ञेय असलेली प्रवासभत्त्याची आगाऊ रक्कम सक्षम प्राधिका-याला मंजूर करता येईल. तथापि, फक्त सेवानिवृत्तिपूर्व रजेच्या किंवा नाकारलेल्या रजेच्या कालावधीत केलेल्या प्रवासाच्या बाबतीतच या आगाऊ रकमा मंजूर करता येतील. सेवानिवृत्तीच्या तारखेनंतर केलेल्या प्रवासाच्या बाबतीत अशा आगाऊ रकमा मंजूर करता येणार नाहीत.

६. या आदेशाखालील मागण्यांच्या रकमा, संबंधित अधिका-याचे अंतिम वेतन प्रमाणपत्र भिडाल्यावर याच्या लागतील, अशा स्वस्माची प्रकरणे देखील उपस्थित होण्याचा शक्यता आहे. अधिका-याचे निवृत्तिवेतन निश्चित करण्याकरिता अंतिम वेतन प्रमाणपत्राची आवश्यकता असल्यामुळे, हे नियम शिथिल करून शासन असा आदेश देत आहे की, अंतिम वेतन प्रमाणपत्र दिल्याबंतरसुद्धा अशा मागण्यांच्या रकमा देता येतील व त्याकरिता सेवानिवृत्त अधिका-याने अंतिम वेतन प्रमाणपत्र परत करण्याची आवश्यकता असणार नाही.

७. ह्या आदेशाखालील सवलती महाराष्ट्र शासनाच्या प्रशासनिक नियंत्रणाखालील व सरकारी औद्योगिक संस्थांतील जे कर्मचारी दिनांक १ एप्रिल, १९६६ रोजी किंवा त्यानंतर सेवानिवृत्त होतील त्यांना अनुज्ञेय असतील.

८. हे आदेश खालील कर्मचा-यांना लागू असणार नाहीत :-

- [१] पूर्णकालिक नसलेले शासकीय कर्मचारी किंवा करारावर नियुक्त केलेले कर्मचारी
- [२] कार्यव्यापी आस्थापनेवरील कर्मचारी.
- [३] आकस्मिकता निधीतून वेतन दिले जाणारे कर्मचारी
- [४] सेवानिवृत्तीनंतर इतर कोणत्याही प्रकारच्या सवलतीस पात्र असलेले कर्मचारी

९. या आदेशामुळे नियमामध्ये कराव्या लागणा-या सुधारणा योग्य वेळी करण्यात येतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

जॉर्ज हरी,

उप सचिव,

महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग.